

Raport z Panelu Dyskusyjnego „Mediacja – od teorii do praktyki”

W dniu 16 września 2019 r. w godz. 10.00-14.00 w siedzibie Sądu Rejonowego w Żyrardowie przy Al. Partyzantów 3 odbył się Panel Dyskusyjny pt. „**Mediacja – od teorii do praktyki**” zorganizowany w ramach projektu „Centrum Arbitrażu i Mediacji – Koordynator przy Konfederacji Lewiatan”. W panelu wzięli udział przedstawiciele pięciu grup interesariuszy: **mediatorzy, przedsiębiorcy, sędziowie, prokuratorzy** oraz **absolwenci** ekonomii, zarządzania, przedsiębiorczości i nauk pokrewnych oraz studiów podyplomowych z zakresu alternatywnych metod rozwiązywania sporów działający na terenie województwa mazowieckiego. **W panelu wzięło udział 30 osób, min. po 5 przedstawicieli każdej z grup.** Uczestników powitała SSO Janina Jankowska – Koordynator ds. mediacji w Sądzie Okręgowym w Płocku. Panel poprowadzili Janusz Gwiazdowski oraz Jakub Świtluk – mediatorzy Centrum Mediacji Lewiatan.

W pierwszej części spotkania prowadzący zaprezentowali uczestnikom film obrazujący przebieg mediacji pracowniczej, a następnie na bazie filmu omówili z uczestnikami zasady i etapy mediacji.

W drugiej części spotkania uczestnicy zostali podzieleni na 3 grupy (1. Sędziowie, 2. Prokuratorzy, 3. Mediatorzy, przedsiębiorcy, absolwenci) i poproszeni o wskazanie: korzyści związanych z korzystaniem z mediacji, zagrożeń związanych z korzystaniem z mediacji oraz wypracowanie pomysłów na przyszłość mających na celu spopularyzowanie stosowania mediacji w Polsce.

W czasie dyskusji zwrócono uwagę na następujące zalety stosowania mediacji w Polsce.

Wnioski przedstawicieli przedsiębiorców, mediatorów i absolwentów

- oszczędność czasu i pieniędzy – dzięki mediacji strony mają szansę na uniknięcie czasochłonnego i kosztownego procesu sądowego
- dzięki mediacji strony mają szansę na zachowanie relacji na przyszłość. Najczęściej orzeczenie sądu – wskazujące jedną stronę, jako przegraną, drugą, jako wygraną kończy relacje stron. W mediacji natomiast mają szansę wyjść z konfliktu „z twarzą”, a wręcz wypracować wartość dodaną w postaci np. kolejnych kontraktów. Strony mają szansę rozwiązać problem na własną rękę (są autorami rozwiązań), kompleksowo - nie są w mediacji ograniczone zakresem pozwu.

- ochrona reputacji – poufność mediacji sprawia, że konflikt nie staje się „publiczny”

Wnioski przedstawicieli prokuratorów

- stosowanie procedur sprawiedliwości naprawczej, w tym mediacji karnej, stwarza podejrzanemu/oskarżonemu szansę na zrozumienie szkody, którą wyrządził swoim postępowaniem i możliwość jej naprawienia. Proces karny nie zawsze gwarantuje mu taką możliwość.
- mediacja karna pozwala pokrzywdzonemu uzyskać zadośćuczynienie materialne i niematerialne, które nie zawsze otrzymuje w wyniku postępowania sądowego. Dzięki uczestnictwu w mediacji pokrzywdzony może zdecydować o swoim losie, mieć wpływ na zakończenie sprawy. Ma możliwość spojrzenia sprawcy w oczy i opowiedzenia co czuł w momencie przestępstwa i jak czyn sprawcy wpłynął na jego życie. Porozumienie wypracowane przez strony łagodzi napięcia powstałe między nimi i pozwala na wypracowanie rozwiązań na przyszłość lub zakończenie relacji w pozytywnej atmosferze.
- mediacja karna pozwala na skrócenie okresu trwania postępowania przygotowawczego

Wnioski przedstawicieli sędziów

- mediacja jest źródłem wiedzy o metodach rozwiązywania sporów. Pozwala kształtować postawy społeczne, czyli np. w przypadku wystąpienia konfliktu sięganie po polubowne metody rozwiązywania sporów zanim przełożymy sprawę do sądu.
- rozwiązywanie sporów w drodze mediacji powoduje też odciążenie sądów, przyspieszenie „załatwienia” sprawy zawisłej przed sądem, zmniejszenie kosztów, które strony ponoszą w czasie sporu toczącego przed sądem (np. koszty dojazdu do sądu, wynagrodzenie pełnomocnika), oszczędność czasu, zwrot całości lub części wpisu sądowego.
- mediacja może mieć terapeutyczny wpływ na sprawy rodzinne – zapobiega eskalacji agresji.

W czasie dyskusji zwrócono uwagę na następujące zagrożenia związane ze stosowaniem mediacji w Polsce lub rozwiązania niesprzyjające rozwojowi mediacji.

Wnioski przedstawicieli przedsiębiorców, mediatorów i absolwentów

- ryzyko nadużycia przewagi i siły przez jedną ze stron. Źle wykwalifikowany mediator może nie sprostać wyrównaniu pozycji stron w mediacji.

- ryzyko pozorności udziału w mediacji – przystąpienie do mediacji w złej wierze – mediator nie zawsze jest w stanie to wychwycić i na czas przerwać mediację.

Wnioski przedstawicieli prokuratorów

- warunki wypracowanej ugody nie mają mocy prawnej
- zagrożenie spowodowane wydaniem przez organ procesowy łagodnego rozstrzygnięcia i przez to brak chęci realizowania ugody przez podejrzanego/oskarżonego

Wnioski przedstawicieli sędziów

- mimo wielu zalet mediacja może być nieefektywna przy rozwiązywaniu niektórych kategorii spraw. Niektóre kategorie spraw powinny zostać poddane rozstrzygnięciu sądu.
- strony są obciążane kosztami postępowania mediacyjnego

Co należy zrobić, aby wypromować mediację - wnioski wszystkich grup

- należy obostrzyć warunki kwalifikacyjne dla kandydatów na mediatorów – wymóg obowiązkowego stażu dla kandydatów na mediatorów przed otrzymaniem wpisu na listę
- mediatorzy powinni mieć specjalizację w danym typie spraw
- powinno się wprowadzić ustawowy obowiązek przeprowadzenia mediacji przed wniesieniem sprawy do sądu
- mediacja powinna być bezpłatna dla stron
- mediacja potrzebuje lidera. Takim liderem w Polsce powinno być Ministerstwo Sprawiedliwości i Społeczna Rada ds. AMRS.
- mediację należy promować w społeczeństwie i w środowisku przedsiębiorców
- potrzebna jest nowa jakość w relacji klient – prawnik, relacja na zasadzie partnerstwa, a nie podejścia paternalistycznego. Strona powinna zostać zapoznana przez swojego pełnomocnika z całym wachlarzem możliwości działania w przypadku znalezienia się w sporze i powinna mieć możliwość świadomego wyboru metody postępowania.
- powinien powstać zawód mediatora z godziwym wynagrodzeniem. Każdy mediator powinien spełniać też określone standardy, aby móc wykonywać ten zawód.
- należy promować technologię w mediacji – np. stosowanie *online dispute resolution* (ODR)
- Państwo promując mediację powinno dać przykład z góry i samo stosować mediację
- wszystkie sprawy gospodarcze, gdzie możliwe jest przeprowadzenie mediacji, powinny być kierowane do mediacji automatycznie

- w postępowaniu karnym należałoby umożliwić prowadzenie mediacji na wstępnym etapie sprawy, jeszcze przed wszczęciem postępowania
- wykonanie ugody zawartej w ramach mediacji karnej powinno być kontrolowane po uprawomocnieniu orzeczenia